

1 Mitä käsitteillä "elatusapu" ja "elatusvelvollisuus" tarkoitetaan käytännössä? Kuka on velvollinen maksamaan elatusapua kenelle?

Elatusvelvollisuudella tarkoitetaan laissa säädettyä velvollisuutta, jonka mukaan henkilön on kykynsä mukaan pidettävä huolta sellaisen toisen henkilön tarpeista, johon häntä yhdistää sukulaissuussuhde tai avioliitto. Näin ollen elatusapua voivat saada erityisesti seuraavat: henkilö voi saada elatusapua puolisoaltaan tai entiseltä puolisoaltaan (siviililain 212, 214 ja 246 §) tai kumppaniltaan, jonka kanssa on eräiden parisuhteiden oikeusvaikutuksista 9. heinäkuuta 2004 annetussa muutetussa laissa tarkoitettussa parisuhteessa, tai entiseltä kumppaniltaan, mikäli tietyt edellytykset täyttyvät,

lapsi voi saada elatusapua vanhemmiltaan (siviililain 203, 372-2, 376-2, 376-3 ja 376-4 §),

vanhemmat ja muut ylenevän polven sukulaiset voivat saada elatusapua jälkeläisiltään (siviililain 205 §),

appi ja anoppi voivat saada elatusapua vävyiltään ja miniältään (siviililain 206 §).

Sääntö, jonka mukaan elatusapua ei voi maksaa jälkikäteen, tarkoittaa, että sillä katetaan nykyiset ja tulevat tarpeet eikä korvata aiempia menoja. Sääntö on oikeudelliselta merkitykseltään kumottavissa oleva oletama eli sitä ei sovelleta, mikäli elatusapuun oikeutettu eli elatusvelkoja voi osoittaa, että hän on joko joutunut ottamaan velkaa elinkustannusten kattamiseen tai että hän on toteuttanut toimenpiteitä elatussaatavien perimiseksi tai ettei hän ole pystynyt toteuttamaan tällaisia toimenpiteitä.

Elatusapua ei voida hyvittää, paitsi jos saatava, jolla se hyvitetään, on niin ikään luonteeltaan elatusapua.

2 Mihin ikävuoteen asti lapsi voi saada elatusapua? Sovelletaanko alaikäisten ja aikuisten elatusapuun eri sääntöjä?

Kun vanhemmilla on yhteishuoltajuus (*autorité parentale conjointe*), kummallakin vanhemmalla on velvollisuus osallistua lapsen ylläpitoon ja kasvatukseen oman varallisuutensa ja toisen vanhemman varallisuuden sekä lapsen tarpeiden mukaan riippumatta siitä, ovatko vanhemmat avioliitossa, asumuserossa tai eronneet. Jos vanhemmat eroavat tai asettuvat asumaan erilleen, heidän molempien on edelleen osallistuttava lapsen ylläpito- ja kasvatusmenoihin siitä riippumatta, onko heillä yhteishuoltajuus, ellei asiassa ole annettu muunlaista tuomiota. Tämä osallistuminen toteutetaan elatusapuna, eikä se lakkaa automaattisesti silloin, kun lapsesta tulee täysi-ikäinen. Elatusapu voidaan maksaa suoraan täysi-ikäiselle lapselle, ja sitä voidaan tarkistaa lapsen tarpeiden ja vanhempien tulojen ja menojen kehityksen mukaan.

3 Pitääkö minun kääntyä toimivaltaisen viranomaisen tai tuomioistuimen puoleen saadakseni elatusapua? Mitkä ovat hakemusmenettelyn tärkeimmät vaiheet?

Piirituomioistuimen (*tribunal d'arrondissement*) perheoikeuden tuomari on toimivaltainen erityisesti elatusapua ja huoltajuutta sekä avioeroa ja asumuseroa koskevista asioista.

Elatusapuhakemus osoitetaan perheoikeuden tuomarille. Jos elatusapuhakemus tehdään avioero- tai asumuseromenettelyn yhteydessä, elatusavusta päättää sama perheoikeuden tuomari, joka käsittelee avioero- tai asumuserohakemuksen.

4 Voiko elatusapua hakea sukulaisen (jos voi, miten kaukaisen?) tai alaikäisen lapsen puolesta?

Jos elatusavun hakija (sukulainen tai alaikäinen lapsi) on holhouksen tai edunvalvonnan alainen, holhooja tai edunvalvoja voi tehdä hakemuksen hänen puolestaan.

Alaikäisen lapsen huoltajana toimiva vanhempi voi (tai huoltajina toimivat vanhemmat voivat) hakea elatusapua lapsen puolesta.

Alaikäinen lapsi ei ole oikeustoimikelpoinen, eikä hän voi tehdä hakemusta itse. Poikkeuksena on kuitenkin uuden siviiliprosessilain 1007-50 §:n edellytykset täyttävä alaikäinen, joka kykenee muodostamaan oman näkemyksensä. Tällöin alaikäinen voi toimittamaa piirituomioistuimeen perheoikeuden tuomarille hakemuksen huoltajuuden tai tapaamis- ja asumisjärjestelyjen muuttamisesta. Tällaisessa tapauksessa tuomioistuin nimeää alaikäiselle asianajajan 15 päivän kuluessa annettavalla määräyksellä.

5 Jos haluan panna asian vireille tuomioistuimessa, mistä saan tietää mikä tuomioistuin on toimivaltainen?

Alueellisesti toimivaltainen piirituomioistuin (*tribunal d'arrondissement*) on

perheen asuinpaikan tuomioistuin;

tai, mikäli vanhemmat asuvat erillään, sen vanhemman asuinpaikan tuomioistuin, jonka kanssa vanhempien yhteishuollossa olevat alaikäiset lapset tavallisesti asuvat, tai sen vanhemman asuinpaikan tuomioistuin, jolla on lasten yksinhuoltajuus;

muissa tapauksissa sen vanhemman asuinpaikan tuomioistuin, joka ei ole pannut menettelyä alulle.

Jos vanhemmat hakevat elatusapuasian käsittelyä yhdessä, toimivaltainen tuomioistuin on heidän valintansa mukaan kumman tahansa vanhemman asuinpaikan tuomioistuin.

Jos riita koskee vain puolisoitten välistä elatusapua, osallistumista lapsen elatukseen ja kasvatukseen, osallistumista perheen yhteiseen talouteen ja puolisoitten elatukseen tai kiireellisiä väliaikaisia toimenpiteitä rekisteröidyn parisuhteen päättyessä, toimivaltainen tuomioistuin voi kuitenkin olla elatusvelkojana olevan puolison tai entisen kumppanin asuinpaikan tuomioistuin tai sen vanhemman asuinpaikan tuomioistuin, joka on lasten – myös täysi-ikäisten lasten – pääasiallinen huoltaja.

Alueellinen toimivalta määräytyy hakemuksen tai avioeron yhteydessä ensimmäisen avioerohakemuksen jättöpäivänä voimassa olleen asuinpaikan mukaan. Kun elatusapua haetaan avioeromenettelyn yhteydessä, toimivaltainen tuomioistuin on sama, joka käsittelee avioerohakemusta.

6 Pitääkö minun mennä jonkun välikäden (asianajajan, keskus- tai paikallisviranomaisen) kautta voidakseni panna asian vireille tuomioistuimessa? Ellei, mitä menettelyä on noudatettava?

Hakija voi saattaa asian perheoikeuden tuomarin käsiteltäväksi piirituomioistuimelle osoitettavalla hakemuksella. Hakemus toimitetaan piirituomioistuimen kirjaamoon, josta se annetaan tiedoksi vastapuolelle. Riita-asian osapuolten ei tarvitse käyttää oikeudenkäyntiasiamiestä, ellei elatusapua haeta avioliiton lopulliseen purkamiseen johtavan avioeromenettelyn tai asumuseromenettelyn yhteydessä. Avioero- ja asumuseromenettelyissä oikeudenkäyntiasiamiehen käyttäminen on pakollista.

Hakijan on joka tapauksessa esitettävä tuomioistuimelle kaikki todisteet tarpeistaan, kuten palkkalaskelmat sekä todistukset verovapautuksista, työttömyydestä tai pitkäaikaissairaudesta, vuokrista, lainoista, huollettavista lapsista sekä ylläpito- ja koulutuskustannuksista jne.

7 Onko oikeuskäsittely maksullinen? Jos on, paljonko se maksaa? Jos varani eivät riitä, voinko saada oikeusapua käsittelyn kustannusten kattamiseksi?

Oikeuskäsittelyn kustannuksiin kuuluvat muun muassa oikeudenkäyntikulut ja oikeudenkäyntikulujen korvaukset, jotka hävinnyt osapuoli voidaan tuomita maksamaan kokonaan tai osittain. Myös asianajajan palkkioon on syytä varautua.

Henkilö, jonka varallisuutta pidetään Luxemburgin lain mukaan riittämättömänä, voi saada oikeusapua. Hänen on sitä varten täytettävä sosiaaliavun keskusvirastosta saatava lomake ja lähetettävä se alueellisesti toimivaltaiselle asianajajayhdistyksen puheenjohtajalle.

Jos oikeusapua myönnetään, sillä katetaan kaikki oikeus-, menettely- ja asiakirjakustannukset, joita varten se on myönnetty. Näihin kuuluvat muun muassa posti- ja rekisteröintimaksut, kirjaamomaksut, asianajajien palkkiot, haastemiehen maksut ja kulut, notaarien kulut ja palkkiot, teknisten tukihenkilöiden kulut ja palkkiot, todistajille maksettavat korvaukset, kääntäjien ja tulkkien palkkiot, asiantuntijalausunnoista aiheutuvat kulut, matkakulut, kirjaamisista, kiinnityksistä ja vakuuksista aiheutuvat maksut ja kulut sekä mahdollisista lehti-ilmoituksista aiheutuvat kulut.

8 Minkä tyyppistä elatusapua tuomioistuin voi myöntää? Miten sen määrä lasketaan? Voidaanko tuomioistuimen päätöstä tarkistaa elinkustannusten tai perhetilanteen muuttuessa? Jos voidaan, miten (esim. automaattinen indeksointi)?

Elatusavun muoto

Avioero- tai asumuseromenettelyn aikana ja sen jälkeen elatusapu maksetaan yleensä kuukausittain. Se voi kuitenkin muodostua myös kertamaksuna suoritettavasta rahasummasta tai omaisuuserän luovutuksesta.

Lapsen ylläpitoon ja kasvatukseen osallistumisen puitteissa elatusapu voidaan suorittaa joko kuukausimaksuna tai vastaamalla kokonaan tai osittain lapsen eduksi maksettavista kuluista. Elatusapu voi myös olla muodoltaan käyttö- tai asumisoikeus.

Jos elatusvelvollinen pystyy osoittamaan, ettei hän kykene maksamaan elatusapua, tuomioistuin voi määrätä hänet pitämään luonaan, elättämään ja ylläpitämään henkilöä, jolle hänen kuuluu maksaa elatusapua.

Elatusavun laskentatapa

Elatusavun laskemiseksi ei ole olemassa taulukkoa. Määrä lasketaan maksajan varallisuuden ja saajan tarpeiden perusteella.

Elatusavun indeksitarkistus

Elatusavun mukauttamiseksi elinkustannuksissa tapahtuviin muutoksiin tuomioistuin voi myös oma-aloitteisesti päättää, että elatusapu sidotaan laissa säädettyyn indeksiin.

Elatusavun tarkistaminen

Elatusapua voidaan uusien seikkojen ilmaantuessa tarkistaa ylös- tai alaspäin (paitsi silloin, kun se on suoritettu avioeron yhteydessä kertamaksuna), ja se voidaan jopa lakkauttaa. Elleivät osapuolet pääse asiasta sovintoon, lakkauttamisesta tai tarkistamisesta päättää tuomioistuin.

Tuomioistuimella on myös oikeus muuttaa osapuolten yhteisesti sopiman elatusavun määrää. Sen lisäksi, että määrää voidaan tarkistaa silloin, kun saajan ja maksajan tilanteissa tapahtuu merkittävä muutos, sitä voidaan tarkistaa, vaikka mitään muutosta ei tapahtuisikaan, jos tuomioistuin katsoo, että määrä on liian alhainen tai liian korkea.

Avioliiton lopulliseen purkamiseen johtavan avioeromenettelyn yhteydessä puolisolle voidaan myöntää elatusapua enintään avioliiton kestoa vastaavaksi ajaksi, ellei asiaan liity poikkeuksellisia olosuhteita.

9 Miten ja kenelle elatusapu maksetaan?

Avioero- tai asumuseromenettelyn aikana ja sen jälkeen elatusapu maksetaan edunsaajana olevalle puolisolle.

Lapsen ylläpitoon ja koulutukseen tarkoitetun avun maksaa toinen vanhemmista toiselle vanhemmalle tai henkilölle, jonka huostaan lapsi on uskottu. Kun lapsi saavuttaa täysi-ikäisyyden, tuomioistuin voi päättää tai vanhemmat voivat sopia keskenään, että koko elatusapu tai osa siitä maksetaan suoraan lapselle.

10 Jos elatusvelvollinen ei maksa vapaaehtoisesti, mitä pakkotoimia voidaan käyttää?

Elatusvelkojalla on erilaisia keinoja pakottaa vastahakoinen elatusvelvollinen maksamaan elatusapua.

Siviilioikeudelliset keinot

Elatusvelkojalla on useita vaihtoehtoja:

Avioerotilanteessa hän voi saattaa asian perheoikeuden tuomarin käsiteltäväksi piirituomioistuimelle esitettävällä hakemuksella saadakseen luvan periä tuomioistuimen määrittelemiä osuuksien ja ehtojen puitteissa, ilman entisen puolisonsa suostumusta ja rajoittamatta kolmansien osapuolien oikeuksia, entisen puolisonsa tuloja, työn tuottoa, kuten eläkkeitä tai korkotuloja, sekä rahassummaa, jotka kolmannet osapuolet ovat tälle velkaa. Päätöstä voidaan tarkistaa, jos olosuhteet muuttuvat.

Elatusvelkoja voi turvautua yleisen lainsäädännön mukaisiin täytäntöönpanokeinoihin, kuten ulosmittaukseen (esimerkiksi pankkitililtä), irtaimen omaisuuden (esimerkiksi auton tai korujen) takavarikointiin tai kiinteän omaisuuden (esimerkiksi talon tai tontin) ulosmittaukseen oikeuden päätöksellä taikka täytäntöönpanomääräyksellä.

Rikosoikeudelliset keinot

Elatusvelkoja voi tehdä rikosilmoituksen seuraavista rikkomuksista:

Perheen hylkäämisestä voidaan tuomita yhdestä kuukaudesta yhteen vuoteen vankeutta ja/tai 251–2 500 euroa sakkoo (rikoslain 391 a §). Tämä edellyttää, että elatusvelvollinen on laiminlyönyt osittain taikka kokonaan hänelle lain mukaan kuuluvat elatusvelvollisuudet joko kieltäytymällä täyttämästä velvollisuuksiaan, vaikka hän olisi pystynyt täyttämään ne, tai joutumalla omasta syystä tilanteeseen, jossa hän ei voi täyttää velvollisuuksiaan.

Tämä koskee elatusvelvollisuutta, joka vanhemmilla on lastaan kohtaan, puolisollla toista puolisoa kohtaan sekä adoptiovanhemmilla adoptiolasta kohtaan. Ennen asian oikeuskäsittelyä Luxemburgin poliisi kuulustele elatusvelvollista ja laatii kuulustelusta pöytäkirjan. Jos elatusvelvollisen osoite ei ole tiedossa, kuulustelua ei tarvitse suorittaa.

Maksukyvyttömyyspetoksesta voidaan tuomita kuudesta kuukaudesta kolmeen vuoteen vankeutta ja/tai 500–12 500 euroa sakkoo (rikoslain 391 b §). Se edellyttää, että elatusvelvollinen on ennen oikeuden päätöstä tai sen jälkeen aiheuttanut itse maksukyvyttömyytensä tai pahentanut sitä kasvattamalla menojaan tai vähentämällä tulojaan taikka kätkemällä omaisuuttaan, jotta sitä ei voitaisi käyttää siviilituomioistuimen elatusapuasiassa antaman tuomion täytäntöönpanossa.

Rikoslain 391 b §:ää sovellettaessa tällaiseen tuomioon rinnastetaan oikeuden päätökset ja tuomioistuimen hyväksymät sopimukset velvollisuudesta maksaa avioliittoon perustuvia etuuksia, avustuksia tai tukia sekä sopimusavioeroa ennen tehtyihin sopimuksiin sisältyvät elatusapumääräykset.

11 Lyhyt kuvaus täytäntöönpanoa koskevista rajoituksista, erityisesti velallisen suojaa koskevista säännöistä sekä määräajoista tai vanhentumisajoista.

Elinkorko- ja elatusapurästejä koskevien kanteiden vanhentumisaika on viisi vuotta.

12 Onko olemassa viranomainen tai järjestö, joka voi auttaa minua elatusavun perimisessä?

Kansallinen solidaarisuusrahasto (*Fonds national de solidarité*) voi elatusvelkojan pyynnöstä periä elatusavun, joka kuuluu puolisolle tai ylenevää tai alenevaa polvea olevalle sukulaiselle. Rahasto tulee tällöin perittävien määrrien osalta elatusvelkojan sijaan niiden oikeustoimien ja vakuuksien yhteydessä, joita tällä on elatusapunsa perinnässä. Elatusapuvollisuuden on suoritettava perinnän kohteena oleva määrä rahaston johtajalle heti asiaa koskevan tiedoksiannon saatuaan.

13 Voiko viranomainen tai järjestö maksaa elatusavun ennakoon kokonaan tai osittain elatusvelvollisen sijasta?

Kansallinen solidaarisuusrahasto voi tietyin edellytyksin maksaa elatusavun elatusvelvollisen puolesta. Elatusvelkojan tai hänen laillisen edustajansa on osoitettava tätä koskeva maksupyynnön solidaarisuusrahaston johtajalle.

Johtaja tai hänen valtuuttamansa henkilö hyväksyy maksupyynnön, jos hakija osoittaa, että:

hänen lainmukainen kotipaikkansa on Luxemburgissa ja hän tai hänen laillinen edustajansa on asunut maassa jo vähintään viisi vuotta;

hänen elatusapunsa on vahvistettu Luxemburgin suurherttuakunnassa täytäntöönpanokelpoisella oikeuden päätöksellä;

elatusapua ei ole kokonaisuudessaan tai osittain voitu periä käyttämällä yksityisoikeudellista täytäntöönpanokeinoa;

hän on taloudellisesti vaikeassa tilanteessa.

Hakemus hyväksytään, vaikka c kohdassa esitetty ehto ei täytyisikään, jos täytäntöönpanokeinojen käyttäminen vaikuttaa mahdottomalta tai elatusvelvollinen asuu ulkomailla. Mahdollinen vastustaminen kuuluu elatusvelkojan kotipaikan rauhantuomioistuimen toimivaltaan, ja asia on saatettava sen käsiteltäväksi 40 päivän kuluessa siitä, kun kansallisen solidaarisuusrahaston johtajan päätös on annettu tiedoksi.

Elatusapuun oikeutetut ovat oikeutettuja oikeusapuun. Hakemuksen hyväksymisen ja rahaston maksujen päättymisen välisenä aikana elatusvelkoja ei voi ryhtyä muihin toimiin elatusvelvollista kohtaan elatusavun perimiseksi.

14 Mitä tapahtuu, jos elatusvelvollinen asuu ulkomailla:

14.1 Voiko elatusapuun oikeutettu saada apua viranomaiselta tai järjestöltä tässä jäsenvaltiossa?

Kun elatusvelvollinen asuu ulkomailla, Luxemburgissa oleva hakija voi elatusapunsa saamiseksi kääntyä valtakunnansyyttäjän (*Procureur Général d'Etat*) puoleen elatusavun perimisestä ulkomailla 20 päivänä kesäkuuta 1956 tehdyn New Yorkin yleissopimuksen ja toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevista asioissa 18 päivänä joulukuuta 2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 mukaisesti.

Valtakunnansyyttäjä toimii keskusviranomaisena ja toimittaa hakemuksen liitteeseen elatusvelvollisen asuinmaan keskusviranomaiselle, jotta tämä voi auttaa hakijaa saamaan hänelle kuuluvan elatusavun.

14.2 Jos voin, miten tähän viranomaiseen tai järjestöön otetaan yhteyttä?

Elatusapuun oikeutettu toimittaa hakemuksen keskusviranomaiselle eli valtakunnansyyttäjälle asetuksessa (EY) N:o 4/2009 esitettyjen lomakkeiden avulla.

Procureur Général d'Etat

Cité Judiciaire

Bâtiment CR

L-2080 Luxembourg

15 Mitä tapahtuu, jos elatusapuun oikeutettu asuu ulkomailla:

15.1 Voiko elatusapuun oikeutettu hakea apua suoraan viranomaiselta tai järjestöltä tässä jäsenvaltiossa?

Jos hakija ei ole Luxemburgissa, hänen on käännättävä asuinmaansa keskusviranomaisen puoleen. Hakija ei voi ottaa yhteyttä suoraan Luxemburgissa olevaan järjestöön tai viranomaiseen.

15.2 Jos voin, miten tähän viranomaiseen tai järjestöön otetaan yhteyttä ja minkälaista apua voin saada?

–

16 Sitooko vuoden 2007 Haagin pöytäkirja tätä jäsenvaltiota?

Kyllä.

17 Jos vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido tätä jäsenvaltiota, mitä lakia elatusvaateisiin sovelletaan yksityisoikeutta koskevien sääntöjen mukaan? Mitkä ovat tähän lakiin sisältyvät kansainvälistä yksityisoikeutta koskevat säännöt?

18 Mitkä ovat elatusvelvollisuutta koskevan asetuksen V luvussa tarkoitettua oikeuden saatavuutta rajat ylittävissä asioissa koskevat säännöt?

Kun elatusapua haetaan tämän EU:n asetuksen perusteella, oikeusapu on alle 21-vuotiaille hakijoille kokonaan maksutonta kansallisen lain säännöksistä riippumatta.

19 Minkälaisia toimenpiteitä jäsenvaltio on toteuttanut huolehtiakseen elatusvelvollisuutta koskevan asetuksen 51 artiklassa kuvattujen tehtävien hoitamisesta?

Jotta keskusviranomainen voi antaa EU:n elatusapusetuksen 51 artiklassa tarkoitettua apua, Luxemburgissa on säädetty laki asianomaisen asetuksen täytäntöönpanosta ja asetus kyseisen lain 2 ja 3 §:n täytäntöönpanosta (ks. Luxemburgin virallinen lehti *Mémorial A* N° 175, 12.8.2011).

Näissä säädöksissä annetaan valtakunnansyyttäjälle pääsy eräisiin tietokantoihin.

Linkkejä

Legilux

Päivitetty viimeksi: 24/09/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa.

Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Näiden sivujen kansallisesta sisällöstä vastaavat jäsenvaltiot päivittävät parhailaan sivuja Britannian EU-erosta johtuvien muutosten vuoksi. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.